

**Algemene Beschouwingen
ten behoeve van de begrotingsbehandeling
op 8 november 2022**

Op de eerste plaats wil de GroenLinksfractie de ambtelijke organisatie via het college complimenteren. Onze gemeente heeft haar financiën uitstekend onder controle, de begroting werd op tijd gedeeld met de raad en de ambtenaren hebben hun best gedaan om de technische vragen van alle raadsleden te beantwoorden. Dit waardeert onze fractie enorm.

Het tweede compliment dat wij het college willen maken is dat er aan een lange termijnvisie wordt gewerkt. Transitie van het buitengebied, de gezondheid van onze inwoners én de lokale economie zijn hierbij gekozen als prioriteit.

Toch vindt de GroenLinksfractie dat er een stap bij moet. Het kan en mag niet zo zijn dat we elk jaar meer geld aan onze algemene reserves toevoegen terwijl er juist in Nederweert zulke grote opgaven liggen.

Wat zijn onze opgaven ook weer?

1. Stankoverlast moet worden aangepakt

In 2019 stond maar liefst 68% van de woningen in Nederweert bloot aan stank volgens de geurnormen van de GGD. De rechtbank in den Haag heeft in september een uitspraak gedaan dat de staat, en daarmee dus ook de gemeente als bevoegd gezag, onrechtmatig handelt jegens omwonenden van intensieve veehouderijbedrijven.

Wat betekent deze uitspraak? Het betekent dat wij belangen moeten afwegen en dat dit niet eerlijk is gebeurd. Gezondheidsbelangen van omwonenden mogen volgens de rechtbank in den Haag niet langer ondergeschikt gemaakt worden aan de economische belangen van veehouders.

Deze uitspraak betekent ook voor ons in Nederweert dat we maatregelen moeten treffen om de stankoverlast aan te pakken die omwonenden ervaren van intensieve veehouderijen.

2. Nederweert heeft een fijn stof (PM₁₀) probleem

Het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit van het RIVM heeft over 2021 een monitoringsrapportage uitgebracht. Hierin wordt Nederweert genoemd als dé gemeente in Nederland waarin de meeste veehouderijen, het vaakste én het langste de PM₁₀ etmaal norm overschrijden.

PM₁₀ geeft gezondheidsrisico's. Het kan de slijmafvoer in luchtwegen verstoren, ademhalingsklachten veroorzaken en gevoeligheid voor luchtweginfecties verhogen. Sommige stofdeeltjes bevorderen de ontwikkeling van longkanker. Blootstelling aan hoge piekconcentraties verhoogt ook het risico op het krijgen van een hartaanval.

In het jaar 2020 werd er in Nederweert in totaal 172 ton PM₁₀ uitgestoten in de lucht. Maar liefst 69% hiervan was afkomstig van de pluimveesector. Met PM₁₀ is Nederweert in Nederland het slechtste jongetje van de klas.

3. Nederweert heeft een groot stikstofprobleem

Wij hebben drie Natura2000 gebieden die alle drie zwaar gebukt gaan onder een veel te hoge stikstof neerslag. Als het kabinet haar stikstofdoelen weet te bereiken, dan nog krijgt 95% van de Groote Peel meer stikstof te verwerken dan deze kwetsbare natuur aankan. Voor Sarsven & de Banen geldt dit zelfs voor het hele gebied.

Ongeveer 40% van de stikstofneerslag komt van de landbouw en we hebben het dan vooral over ammoniak vanuit de veehouderij. In 2020 was Nederweert verantwoordelijk voor 802 ton ammoniak

uitstoot in de lucht. Gecorrigeerd voor oppervlakte van de gemeente staan we hiermee in Nederland in de top 8. Van deze 802 ton ammoniak, was 42% afkomstig van pluimvee, 29% van varkens en 19% van rundvee.

Nadat de PAS regeling in 2019 is gesneuveld bij de Raad van State, is vorige week ook door de Raad bevestigd dat stikstof die vrijkomt bij de bouw van projecten niet buiten beschouwing mag blijven. Het stikstofprobleem kan dus grote gevolgen hebben voor alle ontwikkelingen in onze gemeente.

4. Het waterprobleem in Nederweert

Volgens de Europese Kaderrichtlijn water (KRW) moeten overheden en dus ook gemeenten zorgen voor een goede toestand van het water. Tussen 2021 en 2027 moeten wij ervoor hebben gezorgd dat er een goede kwaliteit is van ons grond- én oppervlaktewater, een goede ecologische toestand is van het oppervlaktewater en dat er geen verdroging meer optreedt van onze natte natuur.

Feitelijk mag er geen grondwater meer opgepompt worden rondom onze Natura 2000 gebieden. Kaarten van het waterschap laten zien dat de kwaliteit van het oppervlaktewater in Nederweert te wensen over laat. In 2021 was de zomergemiddelde meting van zowel stikstof als fosfor te hoog en dit is schadelijk voor het leefmilieu van organismen en natuurlijke zuiveringsprocessen.

In Nederweert worden veel bestrijdingsmiddelen gebruikt en wordt veel mest uitgereden. Om uiterlijk in 2017 aan de doelen van de KRW te kunnen voldoen moeten er deze coalitieperiode maatregelen worden getroffen.

5. De opwarming van de aarde moet stoppen

Vrijwel iedereen is er ondertussen van overtuigd dat de aarde opwarmt, dat de mens daarvoor verantwoordelijk is en dat we nog maar weinig tijd hebben om hier iets tegen te doen. Natuurlijk zijn er ook mensen die ontkennen dat er een klimaatprobleem is, maar er zijn ook mensen die beweren dat de aarde bestuurd wordt door reptielen.

Terwijl wij hier zitten te vergaderen, vergadert de VN-Klimaatconferentie in Egypte. Willen we de opwarming van de aarde nog stoppen, dan móeten overheden hun verantwoordelijkheid nemen.

De opwarming neemt steeds zorgwekkender vormen aan. Dit leidt bij veel jongeren tot zorgen over de toekomst. Bij sommigen van hen heeft dit grote gevolgen voor hun mentale gezondheid.

Er is een integrale benadering nodig

Het doel van onze economie moet zijn om binnen de mogelijkheden van de aarde iedereen te voorzien in diens basisbehoeften. Door besparing en verduurzaming moeten we komen tot een energiesysteem met 100% hernieuwbare energie. We moeten werk maken van natuurbescherming en natuurherstel. Door middel van onderwijs moeten jongeren en ouderen leren om samen een groene toekomst te bouwen. We moeten verantwoord voedsel produceren dat bijdraagt aan een goede gezondheid voor iedereen én aan een schone planeet. Onze jongeren moeten in 2040 kunnen wonen in een ontspannen, levendige en groene omgeving waarbij zo min mogelijk grondstoffen en energie verloren gaan. We moeten naar een mobiliteitssysteem waarin we niet langer focussen op de snelste, maar op de beste weg van A naar B.

Wat betekent dit voor Nederweert?

Op de eerste plaats moeten we erkennen dat de intensieve veehouderij kleiner moet worden. In Nederweert is de pluimveesector de grootste oorzaak van zowel PM₁₀ als ammoniak. Daarna volgt de varkenssector en pas daarna de rundveesector. Voor een gezond leefmilieu moeten we streven naar een maximum van 200 kippen, 20 varkens of 2 runderen per hectare.

We kunnen onze tijd en energie in Nederweert verdoen aan geruzie over plattelandswoningen. Maar waarom beginnen we niet met het intrekken van latente vergunningen?

En hebben we in Nederweert al in kaart gebracht welke bedrijven onze piekbelasters zijn voor stikstof?

Door constructieve samenwerking met rijk en provincie hebben wij de opdracht om deze bedrijven zo snel mogelijk uit te kopen of te verplaatsen. Hiermee pakken we ook meteen de PM₁₀ en stankproblemen in Nederweert aan en doen we iets voor het klimaat en de waterkwaliteit.

Sierbloemen en graszoden eet niemand. Als er in Nederweert voor deze teelten grote hoeveelheden grondwater of bestrijdingsmiddelen worden gebruikt, moeten wij hier in Nederweert paal en perk aan stellen.

Versterken van natuurinclusieve landbouw

Wat de GroenLinksfractie minstens zo belangrijk vindt is dat jonge grondgebonden natuurinclusieve boeren zich maximaal gesteund weten door onze gemeente.

In de bufferzones rondom de Natura2000 gebieden is extensieve beweiding nodig. Zó kan toegewerkt worden naar een gezonde bodem met kruidenrijke graslanden, perceelafscheidingsen in de vorm van hagen of sloten en natuurlijke waterbuffers. Grondgebonden agrariërs die op een natuurinclusieve manier voedsel willen produceren verdienen onze hulp. Juist zij kunnen het landschap in Nederweert verfraaien, de natuur weerbaarder maken en onze leefomgeving gezonder.

Onze fractie roept het college dan ook op om grondgebonden agrarische bedrijven die natuurinclusief willen werken maximaal te stimuleren. Dit kan door intensief samen te werken met de provincie en met het rijk en door zelf investeringen te doen. Wat de GroenLinksfractie betreft kan de ruimtelijke ordening van onze gemeente niet overgelaten worden aan individuele initiatiefnemers om vervolgens maar te gaan zitten hopen dat het allemaal goed komt. Sámen hebben wij de verantwoordelijkheid om tot een goed doordacht integraal toekomstperspectief te komen voor ál onze inwoners. En hier hebben we ook nog de nodige middelen voor.

Wie niet sterk is moet slim zijn.

Wij stellen voor om deskundige hulp in te schakelen ten behoeve van een integrale benadering van alle drie de majeure programma's. Contracteer een goede landschapsarchitect, een goede stedenbouwkundige, een goede verkeerskundige, een goede gezondheidsdeskundige én een goede ecooloog en zet ze samen aan het werk. Gezondheid, Economische Gebiedsontwikkelingen en Transitie van het Buitengebied kunnen in Nederweert niet los gezien worden van elkaar.

Onze fractie begrijpt dat we in Nederweert te maken hebben met beperkte capaciteit. Wij begrijpen dat je als kleine gemeente geen topspecialisten op alle vlakken in huis kunt hebben. Maar wie niet sterk is moet slim zijn. En goed kunnen samenwerken. We moeten gebruik willen maken van de kennis en expertise van anderen om tot een duurzame integrale aanpak te kunnen komen.

Veel gemeenten werken al sinds jaar en dag aan de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties. De VNG ondersteunt gemeenten hierin. De GroenLinksfractie is ervan overtuigd dat Nederweert kan profiteren van het vele werk dat in andere gemeenten al is verzet. Laten we gebruik maken van de ervaring die andere gemeenten al hebben opgedaan met een integrale benadering van bijvoorbeeld armoede, gezondheid, economie en biodiversiteit.

Daarom dient onze fractie vandaag een motie in. Wij roepen het college op om Nederweert bij de VNG aan te melden als Global Goals gemeente. Het integraal werken aan duurzame ontwikkelingsdoelen is niet alleen slim en efficiënt, het stimuleert ook saamhorigheid. Het geeft een positief gevoel als mensen niet tegenover elkaar staan, maar samen de uitdagingen aangaan waar wij als gemeente voor staan. Niet ieder voor zich, maar ieder voor ons allemaal.

Overigens heeft de GroenLinksfractie niet zelf verzonnen dat Nederweert kan profiteren van deze duurzame ontwikkelingsdoelen. Bij het vaststellen van de jaarrekening 2021 riep onze accountant al op om hier in Nederweert mee aan de slag te gaan. In het accountantsrapport 2021 werd Utrecht als voorbeeld genoemd. Utrecht blijkt dashboards bij te houden voor alle duurzame ontwikkelingsdoelen, zodat inwoners kunnen zien hoe de gemeente ervoor staat. Zou het niet prachtig zijn als Nederweert deze dashboards gewoon zou kunnen kopiëren?

Ook al zijn wij een kleine gemeente, dit ontslaat ons in Nederweert niet van de verantwoordelijkheid om onze financiële middelen in te zetten ten behoeve van ál onze inwoners en slim en efficiënt gebruik te maken van onze middelen en van alle kennis en expertise die tot onze beschikking staan. Samen zijn wij tenslotte verantwoordelijk voor een gezonde leefomgeving van ál onze inwoners.